

Лекція 10. Світовий порядок в середині XX - на початку XXI століття

План

1. Двополюсна система – модель світового порядку.
2. Протиріччя функціонування однополюсного світового порядку.
3. Цивілізаційний чинник формування нового світоустрою.
4. Геоекономічний чинник формування нового світоустрою.
5. Технологічний чинник формування нового світового порядку.
6. Світоглядний чинник формування нового світоустрою.

1. Двополюсна система – модель світового порядку

Після Другої світової війни у світі сформувалася двополюсна система: провідну роль у вирішенні питань міжнародної безпеки грали дві наддержави – США і СРСР, які були відповідно лідерами *«вільного світу»* і *соціалістичного табору*. Під егідою цих наддержав сформувалися і протистояли один одному два військово-політичні союзи – **НАТО** та **Варшавський договір**. Основне протистояння наддержав здійснювалося у формі «холодної війни». Окрім цих двох протидіючих блоків, були й *країни «третього світу»*, існування яких характеризувалося відсталістю, бідністю, архаїчністю, іноді прагненням подолати відсталість. Чимало з цих країн, навіть подолавши колоніальну залежність, часто потрапляли у фінансову, економічну чи технологічну залежність від США чи СРСР.

А. Зинов'єв констатує, що «холодна війна» Заходу, очолюваного США, проти СРСР та радянського блоку переросла у *нову світову війну*, причому *війну нового типу*. У цій боротьбі армії Заходу не вступали на територію Радянського Союзу, не використовувалися звичні засоби війни. Для досягнення військово-політичних цілей використовувалися, причому дуже ефективно, так звані *невоєнні засоби* (політичний тиск, інформаційна диверсія, спекуляції на гуманітарній проблематиці, робота спецслужб, несправедлива та хитромудра дипломатія). Радянському Союзу було завдано набагато більших збитків, ніж війна з Німеччиною 1941-1945 років.

А. Зинов'єв обґрунтував *концепцію еволюційного характеру «холодної війни»*. Він констатує, що всі відомі теорії соціальної еволюції виходили з явного та неявного погляду на еволюцію людства як на стихійний, не запланований, невідконтрольний волі й свідомості людей природно-історичний процес. Але у другій половині XX ст. відбувся *еволюційний перелом*. Його соціальна сутність полягає, по-перше, у *переході людства від епохи суспільств до епохи надсуспільств*, по-друге, у *перетворенні історичного процесу зі стихійного і некерованого в проєктований та керований*.

Після Другої світової війни розпочався процес *перетворення західної цивілізації на надцивілізацію західністського типу*. У межах країн (національних держав) сформувалася певна надбудова над компонентами їх соціальної організації – *наддержава, надекономіка, надідеологія* тощо. З їхньої взаємодії утворилися «надбудовні» об'єднання наднаціонального та міжнаціонального масштабу, а також об'єднання, що охоплюють увесь західний світ, тобто *глобальне надсуспільство*. Еволюційний процес людства набув такого вигляду, який характеризується загалом поняттями «*західнізація*», «*американізація*» та «*глобалізація*». Всі ці поняття позначають той самий процес, який лише

розглядається з різних точок зору. Цей процес насправді є підкоренням людства західним світом як єдиним цілим. *«Соціальна сутність глобалізації полягає в тому, що це найграндіозніша спланована і постійно запланована в деталях і керована в основних аспектах війна західного світу не просто за світове панування, а за оволодіння еволюційним процесом людства та управління ним у своїх інтересах».*

Головним противником західністського надсуспільства в еволюційній війні був Радянський Союз, який, на думку А. Зінов'єва, випередив західний світ в еволюційному відношенні більш ніж на півстоліття. Для Заходу проблема розгрому СРСР була не просто проблемою ослаблення сильного військового, політичного, ідеологічного та економічного конкурента. Це проблема знищення **еволюційного конкурента**, який погрожував збудувати світовий порядок за своїм планом і мав на це реальні шанси. Після краху радянського блоку та Радянського Союзу головною перешкодою на шляху західністського надсуспільства до світової гегемонії стає комуністичний Китай.

Таким чином, **функціонування двополюсної системи світового порядку** супроводжувалося не лише **забезпеченням безпеки та мирного існування для всіх країн Європи**, а й **протиборством двох військово-політичних блоків у «холодній війні»**. Це протистояння закінчилося крахом Радянського Союзу, лідери якого не розуміли еволюційного характеру холодної війни, а їх метафізичне мислення не дозволило їм адекватно реагувати на деструктивні технології, які руйнували СРСР під час холодної війни.

2. Протиріччя функціонування однополюсного світового порядку

Після розпаду СРСР протягом двох десятиліть у світі встановилася незаперечна гегемонія однієї наддержави – США. Дуже швидко відбувся перехід від двополюсного до однополюсного світу. Період тривалістю у два десятиліття знадобився для того, щоб дослідники окреслили явища та процеси, що свідчать про кризу однополюсної моделі світового порядку.

3. Бжезінський зазначав: «Після розпаду Радянського Союзу 1991 року Сполучені Штати почали панувати нероздільно. ... Америка виступала у масовій свідомості світовим економічним двигуном, політичним прикладом, соціальним маяком і не маючою собі рівних верховною володаркою».

С. Гантінгтон охарактеризував *дві картини, що описують співвідношення влади Заходу та інших цивілізацій*. Перша – переважаюча, тріумфальна, практично абсолютна могутність Заходу. З розпадом Радянського Союзу зник єдиний серйозний конкурент Заходу, і в результаті зовнішній вигляд світу визначається цілями, пріоритетами та інтересами головних європейських націй, за епізодичної участі Японії. США як єдина наддержава, що залишилася, разом з Британією і Францією приймають найважливіші рішення з питань політики та безпеки. Захід – єдина цивілізація, яка має значні інтереси у всіх інших цивілізаціях та має можливість впливати на політику, економіку та безпеку всіх інших цивілізацій чи регіонів. Друга картина Заходу малює цю цивілізацію в занепаді, оскільки її частка світової політичної, економічної та військової могутності знижується порівняно з іншими цивілізаціями. Перемога Заходу у холодній війні призвела не до тріумфу, а до виснаження. Захід дедалі більше поглинають його внутрішні проблеми та потреби (уповільнення економічного

зростання, спад зростання населення, безробіття, величезні бюджетні дефіцити, соціальна дезінтеграція, наркоманія, злочинність). У військовому плані баланс реальних потенціалів між Сполученими Штатами та рядом зростаючих регіональних держав (Іран, Індія та Китай) зміщуватиметься від центру до периферії. С. Гантінгтон ставить питання: яка з цих двох протилежних картин, що малюють місце Заходу у світі, описує реальність? І відповідає: вони обидві. Зараз панування Заходу незаперечне, і він залишається номером один у плані могутності та впливу у XXI столітті. Однак поступові, невідворотні та фундаментальні зміни також мають місце у балансі влади між цивілізаціями, і могутність Заходу порівняно з міццю інших цивілізацій і далі знижуватиметься. Найбільш значне посилення могутності припадає на частку азійських цивілізацій (і так продовжуватиметься й надалі). Китай поступово промальовується як суспільство, яке, швидше за все, кине виклик Заходу у боротьбі за глобальне панування.

Глобальне панування Заходу та боротьба неєвропейських народів проти цього панування є протистоянням, яке протікає в основному в латентній формі і за своєю сутністю є невидимою війною, що має еволюційний характер. Це протистояння виражає геополітичний чинник формування нового світоустрою.

3. Цивілізаційний чинник формування нового світоустрою

В умовах становлення однополюсного світового порядку роль глобалізації, яку **О. Зінов'єв** назвав «війною західного світу за світове панування і управління еволюційним процесом людства» не ослабла, і навіть посилилася. Саме глобалізація, що проводиться Заходом, стала джерелом тих гострих протиріч, які мають геополітичний, геоекономічний і цивілізаційний характер. **Однополюсний світовий порядок**, заснований на домінуванні США та Заходу (Новоєвропейсько-Атлантичної цивілізації), виявив себе як головну перешкоду на шляху руху інших цивілізацій у майбутнє. Економічна, політична, технологічна, інформаційна та військова перевага Заходу використовувалася для збереження відсталості народів інших цивілізацій з метою не допустити появи ще одного претендента на роль лідера в соціальній еволюції людства.

У вучасному світі **конфлікт між цивілізаціями** виявляє себе, передусім, у соціокультурній сфері. Дослідник витоків конфлікту цивілізацій в сучасному світі **Б. Аксюмов** доводить, що цивілізації конституюються на аксіологічному, світоглядному фундаменті, а тому конфлікт цивілізацій можна визначити як конфлікт між цінностями, ідеями, принципами, світоглядними парадигмами, як ідентифікації чим жити, а щодо того, як жити. **Концепт «конфлікт ідентичностей»** є ключовим для пояснення феномену «конфлікт цивілізацій». Звідси висновок: «Конфлікт цивілізацій – це конфлікт між різними культурними парадигмами світоосмислення, моделями цивілізаційного життєустрою».

С. Гантінгтон назвав *причини зростання конфліктності у відносинах цивілізацій*. По-перше, *відмінності між цивілізаціями* не тільки реально існують – в історичному досвіді, мові, культурі, традиціях, релігії, а й мають глибоке коріння, будучи продуктом віків, а тому незабаром не зникнуть. Вони значно суттєвіші, ніж різницю між ідеологіями та політичними режимами. По-друге, світ стає дедалі тіснішим; *взаємодія між народами різних цивілізацій постійно*

зростає, що посилює як їхню самосвідомість, так і усвідомлення відмінностей між цивілізаціями та народами «всередині» цивілізацій. По-третє, *процеси економічної модернізації та соціальних змін*, що відбуваються в усьому світі, відривають людей від правових джерел їх самобутності, послаблюють національну державу як одне з її джерел. По-четверте, *зростання цивілізаційної самосвідомості посилюється* завдяки подвійній ролі Заходу. Захід знаходиться на вершині своєї могутності, а в незахідних країнах зростає неприйняття західних цінностей, спостерігається феномен *повернення до джерел свого національного буття*, що проявляється в таких явищах, як «*азіатизація*» Японії, «*індусизація*» в Індії, «*реісламізація*» Середнього Сходу після провалу західних ідей соціалізму та націоналізму. Захід все більше наштовхується на протистояння цих країн, які мають бажання, волю та ресурси будувати життя за своїми, а не західними зразками. Цьому сприяє «*девестернізація*» та «*туземізація*» місцевих еліт, які в минулому, здобуваючи освіту в Оксфорді, Сорбонні чи Сендхерсті та вбираючи західні цінності та норми поведінки, були головними провідниками західного впливу. Щоправда, західні, американські, культура, стиль життя та звички стають дедалі популярнішими серед народних мас. По-п'яте, *культурні особливості та різноголосиці менш мінливі, і не так легко піддаються примиренню, компромісам, на відміну від політичних та економічних*.

Вивчення причин конфліктності між цивілізаціями показує, що вони пов'язані з ***фундаментальним протиріччям сучасного світу***: з одного боку, зростаюче прагнення народів різних цивілізацій до розвитку та процвітання, з другого боку, прагнення Заходу зберегти свій статус лідера у соціальній еволюції людства шляхом всебічного стримування розвитку народів незахідних цивілізацій.

Тенденція прагнення народів до розвитку та процвітання виявилася у ***політичному пробудженні національної самосвідомості*** багатьох народів незахідних цивілізацій. Аналізуючи вплив глобального політичного пробудження, З. Бжезінський оцінює його як найважливіший чинник, що формує негативне ставлення багатьох неєвропейських народів до Заходу. «У нинішньому постколоніальному світі політично прокинутих об'єднує спільний погляд на історію, який трактує їхню пригніченість щодо інших, тривалий утиск ззовні, відсутність самоповаги і особисту невлаштованість як колективну спадщину західного панування. Вістря антиколоніального протесту, який підігривається спогадами, що ще не згладилися, про британське, французьке, португальське, іспанське, бельгійське, голландське, італійське і німецьке колоніальне панування спрямоване на Захід». Вчений наводить два подальші непрямі наслідки глобального політичного пробудження. По-перше, ***кінець щодо недорогих односторонніх військових кампаній***, які проводяться технологічно досконалішими експедиційними силами Заходу проти політично пасивного, погано озброєного та розрізненого місцевого населення. Політичне пробудження сприяє згуртованості народів, роблячи зовнішнє домінування більш трудомістким, демонструє високо мотивований, більш стійкий і тактично винахідливий народний опір («народна війна») в'єтнамців, алжирців, чеченців та афганців іноземному втручання. У цій боротьбі перемога не завжди дістається тим, хто має технологічну перевагу. По-друге, політичне пробудження, що

поширюється, підкреслює насамперед непомітну грань змагальної міжнародної політики – *глобальне системне суперництво*».

Таким чином, політичне пробудження національної самосвідомості неєвропейських народів є реакцією цих народів у відповідь на своє нерівноправне становище у відносинах з країнами Заходу і позначає *цивілізаційний фактор формування нового світоустрою*.

4. Геоекономічний чинник формування нового світоустрою

У сучасному світі, як і в попередні епохи, найважливішим *джерелом протистояння народів є їхня боротьба за доступ до різних ресурсів, необхідних для їхньої життєдіяльності*. У системі однополюсного світового порядку глобалізація перетворилася на засіб регулювання доступу народів до тих чи інших життєво важливих ресурсів. *Глобалізація є світовим процесом, який формує новий суспільний та соціально-економічний устрій у світовому масштабі, змінюючи життєустрій народів світу та підпорядковуючи їх інтересам всесвітніх монополій*. В умовах панування транснаціональних корпорацій різко загострюється проблема виживання суверенних націй-держав. Основним наслідком глобалізації стало формування світового порядку, що характеризується поділом країн на основні групи, що відрізняються за місцем у світовій економіці та перспективами розвитку.

Український економіст **О. Шнипко** зазначає, що на рубежі другого та третього тисячоліть людство знову виявилось розділеним на якісно відмінні між собою *цивілізаційні кластери*: 1) *країни «золотого мільярда»* – близько 30 країн – технологічних лідерів, які генерують вищі технології та інтелектуально експлуатують піднялися рівня інформаційних товариств. Вони досягли такого рівня та якості глобальної конкурентоспроможності, завдяки якій мають усі можливості не дати іншим країнам себе «наздогнати та перегнати»; 2) *країни «другого класу»* – близько 20 країн, які певною мірою можуть використовувати високі технології і хоча б гіпотетично ставлять собі за мету розвитку, співзвучні з орієнтирами головної тридцятки; 3) *країни-аутсайдери («третій світ»)* – понад 150 країн, які не здатні до конкурентного саморозвитку в глобалізованому світі та приречені на незворотну бідність, прогресуючий занепад, деградацію та політичну смерть. Ці кластери утворюють нову систему світоустрою – *систему глобалізму*, що стала домінантним чинником світового розвитку. В її основі – зрощення інтересів, стратегій і механізмів світового панування наймогутніших держав, глобальних транснаціональних корпорацій та міжнародних організацій.

За оцінкою **С. Кримського** та **Ю. Павленка**, глобалізація вносить найглибші конфігурації в життя народів сучасного світу, закладаючи основну суперечність розвитку людства. «Впадає у вічі різке нерівноправність компонентів, що утворюють глобальну цивілізацію, дедалі більша прірва (у тому числі за параметрами якості життя середньої маси людей) між їх провідною ланкою – Заходом, групою найбільш розвинених країн, що вийшли на рівень інформаційного суспільства, та іншим людством, яке все вражаюче відстає від світових лідерів. Останні, використовуючи свою економічну та військово-технічну перевагу, змогли організувати навколо себе (і у своїх власних інтересах) інше людство, мобілізувати природні та людські ресурси планети на користь власного прискореного розвитку, зростання своєї могутності та комфорту життя.

Здійснювалося та здійснюється це відповідно до **принципу нееквівалентного обміну**. Його наслідком є виснаження ресурсів більшості регіонів планети та погіршення якості життя мешканців, включених у процес глобалізації. Тому основною контроверзою глобалізації є **протиріччя (що посилюється) між групою найбільш розвинених країн Заходу та іншим людством**, що терпить експлуатацію (в основному через нееквівалентний обмін) з боку світових лідерів і все більше, у своїй масі, відстає від них. Це відставання у багатьох випадках, якщо не повсюдно, набуває незворотного характеру».

Сформована в сучасному світі модель нееквівалентного обміну між пануючим Заходом та рештою людства, що терпить експлуатацію, породжує дві протилежні тенденції: з одного боку, прагнення народів, що знаходяться під неокolonіальним гнітом, до справедливого обміну, з іншого боку, прагнення країн Заходу зберегти існуючу модель нееквівалентного обміну. Боротьба народів за встановлення справедливого (еквівалентного) обміну є вираженням **геоекономічного чинника формування нового світоустрою**.

5. Технологічний чинник формування нового світового порядку

Досліджуючи невидимі способи впливу на життя народів (засоби, що використовуються в невидимих інформаційно-психологічних війнах Заходу), **М. Сенченко** розкрив механізм впливу глобальних центрів Заходу на розвиток країн периферії капіталістичної системи та показав, як нові технології влади перетворюють умови розвитку цих країн на умови їх деградації. Для обґрунтування своїх планів нового світового порядку закулісна влада розробила кілька теорій, оновивши старі, точніше наповнивши їх новим змістом. Серед них важливе місце посідає **теорія «золотого мільярда»**, включаючи зміст глобалізації стосовно народів периферії. «Процеси глобалізації (установки нового світового порядку) значною мірою ґрунтуються на нових технологіях влади. Підпорядкування країн периферії досягалося гальмуванням розвитку. Для цих країн три складові прогресу (соціальна, цивілізаційна, модернізаційна) перетворилися на складові зі знаком мінус. По-перше, проводилася **демодернізація країн** – утиск високих технологій, «втеча мозків», перетворення країн на сировинний придаток. По-друге, **зречення традицій, відмова від основ своєї цивілізації**, прийняття західної цивілізації, американського життя за єдиний зразок. По-третє – **організація соціальних протиріч, національних та конфесійних конфліктів**. Таким чином, умови розвитку перетворювалися на умови деградації.

Захід намагається зберегти свою технологічну перевагу (у тому числі військову) над неєвропейськими країнами. Глобальні центри Заходу змогли створити **деструктивні соціально-гуманітарні технології**, які здатні послабити чи навіть усунути конкурента на лідерство у соціальній еволюції людства (засоби ведення «холодної війни» проти СРСР, технології кольорових революцій та ін.). З'ясовується, що цим технологіям виявилось не під силу зламати опір такого гіганта як Китай, який ще в XIX столітті отримав щеплення від негативного європейського впливу, коли став жертвою опіумних війн.

Більше того, в останні десятиліття чітко виявилася здатність Китаю створювати **ефективні системи життєзабезпечення країни**, поява яких у США просто неможлива. Йдеться про порівняння здатності моделей охорони здоров'я

США та Китаю протистояти пандемії COVID-19. На 28.01.2022 р. протистояння пандемії характеризувалося такими показниками. У всіх країнах світу за період від виявлення перших хворих кількість інфікованих досягла 367 057 164 осіб, смертельних випадків – 5 657 323, одужалих – 290 397 099 осіб, продовжують хворіти – 71 002 742 осіб. Серед усіх країн світу найбільш уразливою перед ударами пандемії COVID-19 виявилися США: загальна кількість інфікованих склала 74 695 333 особи. (20% світового рівня), смертельних випадків – 902 140 осіб (майже 16%), одужали після хвороби – 45614212 осіб, продовжують хворіти – 28178981 (близько 40%). У цей час у Китаї загальна кількість інфікованих становило 105 875 осіб (0,027% від світового рівня), смертельних випадків – 4636 осіб. (0,08%), одужали після хвороби – 98 971 осіб, що продовжують хворіти – 2 268 осіб (0,003%). Всі ці показники переконливо свідчать, що суспільство США виявилось найбільш уразливим під ударами пандемії COVID-19, а Китай, чисельність населення якого в 4,5 рази перевищує чисельність населення США, змогла знайти гідну відповідь на виклик пандемії. Причини відмінностей у здатності цих країн протистояти пандемії обумовлені національними моделями охорони здоров'я, що діють у них.

Успіх Китаю у боротьбі з пандемією зумовлений: провідною роллю держави, яка за короткий термін перетворила себе та суспільство на суб'єкти протистояння пандемії; функціонуванням соціально-страхової системи охорони здоров'я, що забезпечує всім громадян доступність медичних послуг; використанням у боротьбі з COVID-19 як класичних методів лікування, так і традиційної китайської медицини; запровадженням безкоштовних діагностики та лікування хворих на COVID-19 за рахунок держави, що забезпечило для всіх громадян, особливо з малозабезпечених верств населення, доступ до лікування та профілактики захворювань на COVID-19; формування адекватного загрозам відносини, культури (ІТ-технології, соціальна мобілізація, соціальні мережі) та поведінки громадян. Трагічні наслідки протистояння пандемії США обумовлені такими факторами: приватна модель охорони здоров'я; відсутність єдиної національної системи охорони здоров'я; домінування підходу, згідно з яким вирішення всіх соціальних проблем здійснюється шляхом комерціалізації, гонитви за прибутком та надприбутком (фармацевтичні кампанії, приватні медичні установи, приватні лікарі), не забезпечує успіху у боротьбі з пандемією; відсутність у США суспільно-політичних сил, здатних перетворити власну державу та суспільство на суб'єкти боротьби з пандемією COVID-19.

Таким чином, в умовах, коли країни Заходу широко використовують деструктивні соціально-гуманітарні технології з метою загальмувати розвиток і навіть відкинути на десятиліття в минуле неєвропейські країни, Китай за допомогою низки конструктивних соціально-гуманітарних технологій створив ефективну національну систему охорони здоров'я, що забезпечила гідну відповідь на такий серйозний виклик сучасності, як пандемія COVID-19. ***Боротьба за лідерство у соціальній еволюції людства визначатиметься технологічним чинником, що проявляється у здатності створювати як деструктивні, так і конструктивні соціально-гуманітарні технології.***

6. Світоглядний чинник формування нового світоустрою

Однополюсний світ є моделлю управління людством, яка відбиває практичне втілення ідеологами Заходу концепції «золотого мільярда». Український дослідник **М. Сенченко** розкриває сутність глобального соціального управління, яка проявляється у двох моделях життєустрою (типах соціального порядку), які зумовлені впливом концептуальної влади (що відображає домінуючий вплив певних концепцій на суспільну свідомість як ідейну основу управління суспільством у сучасному світі). «**Суб'єктивна мета концептуальної влади** – реалізація двох полярних суспільних систем та відповідних систем управління соціально-економічними процесами. Систему управління, яка дотримується своєрідного принципу еквівалентності при обміні виробленими людьми засобами життя (їжа, одяг тощо), умовно можна назвати справедливою системою, а держава або громада, що живе за цим принципом – суспільством соціальної справедливості. Інша концепція управління полягає в порушенні принципу «еквівалентності». Таку концепцію життєустрою та відповідну їй систему управління можна назвати системою егоїзму чи системою лихварства. Відомо, що 45% сукупного доходу населення планети – в руках 358 лихварських банківських сімейних кланів, що утворюють Фінансовий інтернаціонал. ... За даними ООН (Доповідь ООН «Показники світового розвитку у 2000 р.», квітень 2000 р.), на 57% населення світу припадає лише 6% світового доходу (близько 30 доларів щомісяця на людину). Це свідчить про те, що лихварська система життєустрою домінує на планеті».

На концептуальному, світоглядному рівні протистояння Заходу та народів неєвропейських цивілізацій проявляється у конкуренції двох типів соціальних систем. З одного боку, поширення Заходом по всьому світу системи егоїзму (лихварства) веде до руйнування в неєвропейських суспільствах еквівалентного обміну, з іншого боку, прагнення багатьох народів до створення суспільства соціальної справедливості змушує їх спиратися на власні природні та культурні ресурси у протистоянні із Заходом. Боротьба на світоглядному рівні виражає **концептуальний світоглядний чинник формування майбутнього соціальної системи та відповідної їй потребам моделі світоустрою**.

Вчені звертають увагу на зростання духовних факторів у функціонуванні світового порядку. **Г. Кіссінджер** стверджує: «Стійкість будь-якої системи світового порядку буде залежати від того, чи сприйматимуть її як справедливу не лише лідери, а й громадяни. Вона повинна відображати дві істини: порядок без свободи, навіть якщо він підтримується миттєвим піднесенням, зрештою створює свою власну протилежність; проте свободу неможливо забезпечити чи утримати без рамок порядку, які зберігають світ».

Соціальна справедливість – це морально-правова категорія, яка виражає уявлення про належне, що історично склалися в суспільстві, тобто про відповідність між соціальною значимістю особистості та її становищем у суспільстві, між правами та обов'язками, між працею і винагородою, між злочином і покаранням, між діянням і відплатою тощо. **На шляху до нового світоустрою саме формування відношення різних народів, держав і громадян до світового порядку як справедливого чи несправедливого буде залежати від вирішального впливу світоглядних, гео економічних, геополітичних, цивілізаційних та технологічних факторів трансформації світового порядку.**